

Psychometric Properties of the Solution-Focused Inventory in Iranian Students

Alireza Mollaei Mehneh¹, Mohammadreza Yaghubi², Akbar Atadokht³

1. MSc. of General Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran. Email: alirezamollaie1380@gmail.com

2. MSc. of General Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran; (Corresponding Author), Email: mrezayaghobii@gmail.com

3. Professor, Department of Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran. Email: Ak_atadokht@yahoo.com

Article Info	ABSTRACT
Article Type: Research Article	Objective: The assessment of a Solution-Focused Mindset necessitates a valid instrument. This study aimed to translate and validate the Persian version of the Solution-Focused Inventory (SFI) developed by Grant et al. (2012). Methods: This methodological research covered a statistical population composed of all students at University of Mohaghegh Ardabili. A total of 263 students were selected through cluster sampling. Following the translation process and feedback from expert faculty members, the face and content validity of the questionnaire were qualitatively assessed. Subsequently, construct validity was evaluated using confirmatory factor analysis, criterion validity was determined by measuring the correlation between the Persian version of the Solution-Focused inventory and Ryff's Psychological Well-Being Scale along with Diener's Life Satisfaction Scale, and internal consistency of the instrument was analyzed.
Received	
Received in revised form	
Accepted	
Published online	Results: The convergent validity analysis revealed a positive correlation among the Persian version of the Solution-Focused inventory, the psychological well-being Scale, and life satisfaction Scale. The Cronbach's alpha coefficient for the total inventory was 0.77, while the coefficients for the three subscales—Problem Disengagement, Goal Orientation, and Resource Activation—ranged from 0.46 to 0.79. Moreover, the results from confirmatory factor analysis supported the construct validity of the inventory. Conclusion: The study's findings demonstrate acceptable levels of face validity, construct validity, criterion validity, and internal consistency and reliability of the instrument. Consequently, this tool can be effectively employed to assess the Solution-Focused Mindset in both research and therapeutic contexts. Keywords: Solution-Focused, Problem Disengagement, Goal Orientation, Resource Activation

Cite this article: Mollaei Mehneh, Alireza; Yaghubi, Mohammadreza; Atadokht, Akbar (2025). Psychometric Properties of the Solution-Focused Inventory in Iranian Students. *Educational Measurement and Evaluation Studies*, 15 (49): 46-59 pages. DOI: 10.22034/emes.2025.2055419.2639

© The Author(s).

Publisher: National Organization of Educational Testing (NOET)

سازمان پژوهش‌های آموزشی کشور

مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی

شاپا چاپی: ۲۴۷۶-۲۸۶۵ شاپا الکترونیکی: ۲۷۸۴-۰۹۴۲

ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه راه‌حل محور در دانشجویان ایرانی

علیرضا ملائی مهنه^۱، محمدرضا یعقوبی^۲، اکبر عطادخت^۳

۱. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران. رایانامه: alirezamollaie1380@gmail.com

۲. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران؛ (نویسنده مسئول)، رایانامه: mrezaaghobii@gmail.com

۳. گروه روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران. رایانامه: Ak_atadokht@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله:	هدف: برای ارزیابی ذهنیت راه‌حل محور، وجود ابزاری معتبر ضروری به نظر می‌رسد. پژوهش حاضر با هدف ترجمه و اعتباریابی نسخه فارسی پرسش‌نامه ۱۲ سؤالی راه‌حل محور (SFI) گرت و همکاران (۲۰۱۲) انجام گرفت.
مقاله پژوهشی	روش پژوهش: مطالعه حاضر یک پژوهش روش‌شناسی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود که تعداد ۲۶۳ نفر از دانشجویان با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شده و در پژوهش شرکت کردند. پس از ترجمه و اخذ نظرات اساتید متخصص، اعتبار صوری و محتوایی پرسش‌نامه به صورت کیفی تعیین گردید و پس از آن اعتبار سازه (با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی)، اعتبار ملاک (سنجش همبستگی میان نسخه فارسی پرسش‌نامه راه‌حل محور و پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی ریف و رضایت از زندگی داینر) و همسانی درونی ابزار مورد بررسی قرار گرفت.
دریافت:	یافته‌ها: نتایج تحلیل اعتبار همگرا، بیانگر همبستگی مثبت بین نسخه فارسی پرسش‌نامه راه‌حل محور، پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی و رضایت از زندگی بود. ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه ۰/۷۷ و برای سه خرده مقیاس عدم درگیری با مشکل، جهت‌گیری هدف و فعال‌سازی منابع بین ۰/۴۶ تا ۰/۷۹ بود. همچنین نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان‌دهنده اعتبار سازه پرسش‌نامه بود.
اصلاح:	نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش، نشان‌دهنده اعتبار صوری، اعتبار سازه، اعتبار ملاک و همسانی درونی و ثبات قابل قبول ابزار است. از این جهت می‌توان از این ابزار جهت سنجش ذهنیت راه‌حل محور در بخش‌های پژوهشی استفاده لازم را به عمل آورد.
پذیرش:	واژه‌های کلیدی: راه‌حل محور، عدم درگیری با مشکل، جهت‌گیری هدف، فعال‌سازی منابع
انتشار:	

استناد: ملائی مهنه، علیرضا؛ یعقوبی، محمدرضا؛ عطادخت، اکبر (۱۴۰۴). ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه راه‌حل محور در دانشجویان ایرانی. مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی، ۱۵ (شماره ۴۹)، ۴۶-۵۹. صفحه. DOI: 10.22034/emes.2025.2055419.2639

حق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: سازمان سنجش آموزش کشور

مقدمه

درمان فشرده راه‌حل‌محور^۱ (SFBT) یک رویکرد روان‌درمانی مبتنی بر شواهد است که با تمرکز بر توانمندی‌ها، منابع درونی و بیرونی مراجعان، و تأکید بر راه‌حل‌ها به‌جای مشکلات، به بهبود سلامت روان و ارتقای بهزیستی روان‌شناختی کمک می‌کند (دی‌شیزر و همکاران^۲، ۲۰۲۱). این رویکرد با بهره‌گیری از تکنیک‌هایی مانند «سؤال معجزه^۳»، «سوالات استثناء^۴»، و «سؤال مقیاسی^۵»، مراجعان را به شناسایی توانمندی‌های خود و یافتن راه‌حل‌های عملی برای مسائلشان تشویق می‌کند (آیوسن و همکاران^۶، ۲۰۱۲). برخلاف رویکردهای سنتی روان‌درمانی مانند روان‌تحلیل‌گری یا درمان شناختی-رفتاری که بر تحلیل علل مشکلات و گذشته تمرکز دارند، SFBT بر زمان حال و آینده متمرکز است و به مراجعان کمک می‌کند تا با استفاده از منابع موجود، به اهداف مشخص و قابل‌دستیابی دست یابند (گرنٹ و کاوانا^۷، ۲۰۱۸). مطالعات متعدد نشان داده‌اند که SFBT در کاهش علائم افسردگی، اضطراب، استرس، و بهبود روابط خانوادگی و اجتماعی مؤثر است (رودن و همکاران^۸، ۲۰۱۱؛ چن و همکاران^۹، ۲۰۲۴). همچنین، این رویکرد با تقویت خودکارآمدی، تاب‌آوری، و هیجانات مثبت، به ارتقای کیفیت زندگی و رضایت روان‌شناختی کمک می‌کند (جینچریچ و پترسون^{۱۰}، ۲۰۱۳).

ذهنیت راه‌حل‌محور^{۱۱}، به‌عنوان هسته اصلی SFBT، شامل تغییر نگرش افراد از تمرکز بر مشکلات به تمرکز بر راه‌حل‌ها و توانمندی‌هاست (یعقوبی و همکاران، ۲۰۲۵). این سازه روان‌شناختی شامل سه بعد اصلی است: «عدم درگیری با مشکل^{۱۲}» (تمرکز بر راه‌حل‌ها به‌جای مشکلات)، «جهت‌گیری هدف^{۱۳}» (تعیین اهداف مشخص و قابل‌دستیابی)، و «فعال‌سازی منابع^{۱۴}» (استفاده از توانمندی‌های شخصی و اجتماعی). پرسشنامه راه‌حل‌محور^{۱۵} (SFI) طراحی شده توسط گرنٹ و همکاران (۲۰۱۲) ابزاری معتبر برای سنجش این ذهنیت در جمعیت‌های غربی است که از اعتبار و پایایی مطلوبی برخوردار بوده و در مطالعات متعدد برای ارزیابی پیامدهای روان‌شناختی مانند خودکارآمدی، امید به آینده، و بهزیستی روان‌شناختی استفاده شده است (جینچریچ و پترسون، ۲۰۱۳). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که ذهنیت راه‌حل‌محور با بهبود سلامت روان، افزایش تاب‌آوری، و کاهش نشانه‌های روان‌شناختی منفی مانند اضطراب و افسردگی همبستگی مثبت دارد (عطادخت و همکاران، ۲۰۲۵). همچنین، این رویکرد در محیط‌های آموزشی، به‌ویژه در میان دانشجویان، با تقویت مهارت‌های حل مسئله و خودکارآمدی تحصیلی، به بهبود عملکرد تحصیلی و کاهش استرس مرتبط با تحصیل کمک کرده است (اسماله و همکاران^{۱۶}، ۲۰۲۰).

با وجود شواهد گسترده درباره اثربخشی SFBT در کشورهای غربی، کاربرد این رویکرد و ابزارهای مرتبط با آن در بافت‌های غیرغربی، به‌ویژه ایران، به دلیل تفاوت‌های فرهنگی، زبانی، و اجتماعی محدود است. پژوهش‌های پیشین در ایران عمدتاً بر مطالعات کیفی یا استفاده از ابزارهای عمومی روان‌شناختی متمرکز بوده‌اند که قادر به سنجش دقیق سازه‌های مرتبط با ذهنیت راه‌حل‌محور، مانند جهت‌گیری هدف یا فعال‌سازی منابع، نیستند (ملائی مهنه و همکاران، ۲۰۲۴). ابزارهایی مانند SFI که در کشورهای غربی اعتبارسنجی شده‌اند، ممکن است به

1. Solution-Focused Brief Therapy

2. De Shazer et al.

3. Miracle Question

4. Exception questions

5. Scaling Question

6. Iveson et al.

7. Grant & Cavanagh

8. Roeden et al.

9. Chen et al.

10. Gingerich & Peterson

11. Solution-focused Mindset

12. Problem Disengagement

13. Goal Orientation

14. Resource Activation

15. Solution-Focused Inventory

16. Smalle et al.

دلیل تفاوت‌های فرهنگی در تفسیر مفاهیم کلیدی مانند «استثناهای مشکلات» یا «جهت‌گیری هدف» در جمعیت ایرانی از اعتبار و پایایی کافی برخوردار نباشند (گرین و همکاران^۱، ۲۰۲۳). برای مثال، تفاوت‌های فرهنگی در نحوه بیان احساسات یا درک خودکارآمدی ممکن است بر پاسخ‌های دانشجویان ایرانی به آیت‌های پرسشنامه تأثیر بگذارد. علاوه بر این، فقدان ابزارهای روان‌سنجی بومی‌شده در ایران، امکان مقایسه نتایج پژوهش‌های ایرانی با مطالعات بین‌المللی را محدود کرده و مانع از درک عمیق‌تر کاربرد SFBT در بافت فرهنگی ایران شده است. همچنین، تأثیر عوامل زمینه‌ای مانند جنسیت، سن، و رشته تحصیلی بر ذهنیت راه‌حل‌محور در دانشجویان ایرانی به‌طور کامل بررسی نشده است (کریمی و همکاران، ۲۰۲۵).

با توجه به رشد روزافزون کاربرد SFBT در حوزه‌های روان‌درمانی، مشاوره، و مداخلات آموزشی در ایران، نیاز به ابزارهای روان‌سنجی معتبر و بومی‌شده برای سنجش ذهنیت راه‌حل‌محور بیش از پیش احساس می‌شود. فقدان چنین ابزاری نه تنها ارزیابی دقیق اثربخشی مداخلات مبتنی بر SFBT را در جمعیت ایرانی دشوار می‌کند، بلکه مانع از توسعه پژوهش‌های تطبیقی و بین‌المللی در این حوزه می‌شود. این پژوهش با هدف ترجمه، بومی‌سازی، و اعتبارسنجی پرسشنامه SFI در میان دانشجویان ایرانی انجام شده است تا ضمن پر کردن شکاف علمی موجود، چارچوبی علمی و معتبر برای سنجش ذهنیت راه‌حل‌محور در بافت فرهنگی ایران فراهم آورد. با توجه به نقش کلیدی دانشجویان به‌عنوان آینده‌سازان جامعه و فشارهای روانی و تحصیلی که با آن مواجه‌اند، این مطالعه می‌تواند به شناسایی ویژگی‌های روان‌سنجی ابزار SFI در این گروه کمک کرده و به توسعه مداخلات آموزشی و مؤثرتر در محیط‌های دانشگاهی منجر شود. علاوه بر این، نتایج این پژوهش می‌تواند به غنای پیشینه پژوهشی SFBT در ایران کمک کرده و امکان مقایسه داده‌های ایرانی با مطالعات بین‌المللی را فراهم سازد. این مطالعه با بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی SFI، از جمله اعتبار و پایایی، و تحلیل تأثیر عوامل زمینه‌ای مانند جنسیت و رشته تحصیلی، گامی مهم در جهت بومی‌سازی ابزارهای روان‌سنجی در ایران برمی‌دارد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

درمان فشرده راه‌حل‌محور (SFBT) توسط استیو دی‌شیزر و اینسو کیم برگ در دهه ۱۹۸۰ توسعه یافت و بر این فرض اساسی استوار است که مراجعان خود دارای منابع و توانمندی‌های لازم برای حل مشکلاتشان هستند (دی‌شیزر و همکاران، ۲۰۲۱). این رویکرد با تأکید بر زمان حال و آینده، به‌جای گذشته، مراجعان را به شناسایی استثنای مشکلات (موقعی که مشکل وجود ندارد یا شدت کمتری دارد)، تعیین اهداف مشخص، و استفاده از منابع درونی و بیرونی تشویق می‌کند (آیوسن و همکاران، ۲۰۱۲). SFBT از تکنیک‌های خاصی مانند «سؤال معجزه» (تصور آینده‌ای بدون مشکل)، «سوالات استثنا» (شناسایی موقعیت‌هایی که مشکل غایب است)، و «مقیاس‌بندی» (ارزیابی پیشرفت به‌سوی هدف) استفاده می‌کند که همگی به تقویت ذهنیت راه‌حل‌محور کمک می‌کنند. ذهنیت راه‌حل‌محور، به‌عنوان یک سازه روان‌شناختی، شامل سه بعد اصلی است: «عدم درگیری با مشکل» (اجتناب از تمرکز بیش‌ازحد بر مشکلات)، «جهت‌گیری هدف» (تمرکز بر اهداف مشخص و قابل‌دستیابی)، و «فعال‌سازی منابع» (به‌کارگیری توانمندی‌های شخصی و اجتماعی) (گرت و همکاران، ۲۰۱۲). این سازه با نظریه‌های روان‌شناختی دیگر، مانند نظریه خودکارآمدی بندورا (۱۹۹۷) و نظریه امید اسنایدر (۲۰۰۲)، همپوشانی دارد. خودکارآمدی به باور افراد به توانایی‌شان در انجام وظایف و دستیابی به اهداف اشاره دارد، درحالی‌که نظریه امید بر مسیرهای رسیدن به اهداف و انگیزه برای پیگیری آن‌ها تأکید می‌کند. این مفاهیم در کنار ذهنیت راه‌حل‌محور، چارچوبی نظری برای درک اثربخشی SFBT فراهم می‌کنند.

پژوهش‌های بین‌المللی اثربخشی SFBT را در حوزه‌های مختلف تأیید کرده‌اند. چن و همکاران (۲۰۲۴) در مطالعه‌ای نشان دادند که مداخلات مبتنی بر SFBT به کاهش علائم افسردگی و اضطراب در بزرگسالان منجر شده و با تقویت هیجانات مثبت، بهزیستی روان‌شناختی را بهبود می‌بخشد. رودن و همکاران (۲۰۱۱) اثربخشی SFBT را در بهبود روابط خانوادگی و کاهش تعارضات زنانشوایی تأیید کردند. همچنین، جینچریچ و پترسون (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای بر روی دانشجویان نشان دادند که مداخلات SFBT با تقویت ذهنیت راه‌حل‌محور، به افزایش تاب‌آوری و کاهش

^۱. Green et al.

استرس تحصیلی کمک می‌کند. گرنِت و همکاران (۲۰۱۲) با طراحی پرسشنامه SFI، ابزاری معتبر و پایا برای سنجش ذهنیت راه‌حل‌محور ارائه کردند که در کشورهای غربی، از جمله ایالات متحده و استرالیا، به‌طور گسترده اعتبارسنجی شده است. این پرسشنامه با تمرکز بر سه خرده‌مقیاس، امکان ارزیابی دقیق ابعاد ذهنیت راه‌حل‌محور را فراهم کرده و در مطالعات طولی برای پیش‌بینی پیامدهای روان‌شناختی مانند خودکارآمدی و بهزیستی استفاده شده است (گرنِت و کاوانا، ۲۰۱۸).

بالین‌حال، در کشورهای غیرغربی، به‌ویژه ایران، پژوهش‌های مرتبط با SFBT و ابزارهای روان‌سنجی آن محدود هستند. گرین و همکاران (۲۰۲۳) در مطالعه‌ای نشان دادند که تفاوت‌های فرهنگی و زبانی می‌توانند بر تفسیر آیتم‌های ابزارهای روان‌سنجی مانند SFI تأثیر بگذارند و ضرورت بومی‌سازی این ابزارها را برجسته کردند. در ایران، ملائی مهنه و همکاران (۲۰۲۴) در مطالعه‌ای کیفی، کاربرد SFBT در مشاوره روان‌شناختی را بررسی کردند و فقدان ابزارهای روان‌سنجی بومی را به‌عنوان چالشی اساسی مطرح نمودند. همچنین، کریمی و همکاران (۲۰۲۵) در مطالعه‌ای بر روی دانشجویان ایرانی، به بررسی تأثیر عوامل زمینه‌ای مانند جنسیت و رشته تحصیلی بر بهزیستی روان‌شناختی پرداختند، اما ابزارهای مورد استفاده آن‌ها عمومی بودند و به‌طور خاص ذهنیت راه‌حل‌محور را ارزیابی نکردند. این محدودیت‌ها نشان‌دهنده شکاف علمی در زمینه ابزارهای روان‌سنجی بومی‌شده برای سنجش SFBT در ایران است. پژوهش حاضر با هدف رفع این شکاف، به ترجمه، بومی‌سازی، و اعتبارسنجی پرسشنامه SFI در میان دانشجویان ایرانی می‌پردازد تا ویژگی‌های روان‌سنجی آن، از جمله اعتبار و پایایی، را در این بافت فرهنگی بررسی کند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر یک مطالعه روش‌شناسی با هدف ترجمه و اعتباریابی پرسشنامه راه‌حل‌محور (SFI) انجام شد. هدف از پژوهش‌های روش‌شناسی، طراحی و اعتباریابی ابزارها و مقیاس‌های جمع‌آوری اطلاعات است. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی بود که در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ مشغول به تحصیل بودند. با توجه به محدودیت‌های اجرایی و برای اطمینان از تنوع رشته‌های تحصیلی در نمونه‌گیری، فرآیند نمونه‌گیری به‌صورت خوشه‌ای چندمرحله‌ای انجام شد. حجم نمونه بر اساس قواعد روان‌سنجی و با توجه به تعداد گویه‌های پرسشنامه راه‌حل‌محور (SFI) که شامل ۱۲ گویه بود، تعیین شد. طبق توصیه کلاین^۱ (۲۰۲۳)، برای تحلیل عاملی تأییدی، حداقل ۵ تا ۱۰ نمونه به ازای هر گویه مناسب است. با توجه به این معیار، تعداد ۲۶۳ نفر (۱۴۰ دختر و ۱۲۳ پسر) از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند، که بیش از حداقل مورد نیاز (۶۰ تا ۱۲۰ نمونه) بود و کفایت حجم نمونه را برای تحلیل‌های آماری تضمین کرد. از جامعه آماری، تعداد ۲۶۳ نفر (۱۴۰ دختر و ۱۲۳ پسر) بر اساس معیارهای ورود به پژوهش (اشتغال به تحصیل در دانشگاه محقق اردبیلی و تمایل به مشارکت) انتخاب شدند. در مرحله اول، پرسش‌نامه توسط دو متخصص زبان انگلیسی و دو درمانگر رسمی راه‌حل‌محور به فارسی ترجمه شد و نسخه اولیه فارسی توسط گروه پژوهش تهیه گردید. در ادامه، نسخه ترجمه‌شده توسط یک استاد تمام روان‌شناسی بازمینی و تأیید نهایی شد. برای ارزیابی اعتبار صوری پرسش‌نامه، روش کیفی به‌کار گرفته شد. بدین منظور، پرسش‌نامه در اختیار ۳۰ نفر از دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد نظرات خود را درباره محتوا، وضوح، خوانایی، سادگی، درک آسان عبارات و سهولت تکمیل ابزار به‌صورت کیفی ارائه دهند. با جمع‌آوری نظرات دانشجویان و مشورت مجدد با سوپروایزر و استاد تمام روان‌شناسی، نسخه نهایی پرسشنامه راه‌حل‌محور (SFI) تدوین شد. جدول ۱، گویه‌ها و الگوی نمره‌گذاری پرسش‌نامه را نشان می‌دهد. پس از اخذ مجوز از معاونت پژوهشی دانشگاه، پرسش‌نامه‌ها در اختیار دانشجویان قرار گرفت و توسط آن‌ها تکمیل شد. پیش از تکمیل پرسش‌نامه، اهداف پژوهش به شرکت‌کنندگان توضیح داده شد و اطمینان داده شد که اطلاعات آن‌ها محرمانه باقی خواهد ماند. شرکت‌کنندگان با رضایت کامل در پژوهش مشارکت کردند. تحلیل داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی انجام شد. در بخش توصیفی، با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۷ و میانگین و انحراف استاندارد برای توصیف ویژگی‌های نمونه استفاده شد. در بخش استنباطی، برای بررسی اعتبار سازه پرسش‌نامه راه‌حل‌محور (SFI)، از تحلیل عاملی تأییدی و اکتشافی در نرم‌افزار AMOS

^۱. Kline

نسخه ۲۴ استفاده شد. این تحلیل به منظور ارزیابی ساختار عاملی پرسش‌نامه و تأیید تناسب مدل نظری آن با داده‌های جمع‌آوری شده انجام گرفت. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های استاندارد زیر استفاده شد.

ابزارهای پژوهش

پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی ریف^۱: این پرسش‌نامه توسط ریف (۱۹۸۹) جهت سنجش میزان بهزیستی روان‌شناختی افراد طراحی شده است. این پرسش‌نامه دارای ۱۲۰ گویه است اما فرم‌های کوتاه‌تر ۸۴، ۵۴، ۱۸ نیز وجود دارد که در پژوهش حاضر از نسخه ۵۴ گویه‌ای این پرسش‌نامه استفاده شد که دارای ۶ خرده‌مقیاس خود‌پیروی، تسلط محیطی، رشد شخصی، رابطه مثبت با دیگران، هدف در زندگی و پذیرش خود می‌باشد. گزینه‌های پاسخ در این ابزار شامل یک طیف ۶ درجه‌ای لیکرتی از کاملاً مخالفم (= ۱ تا کاملاً موافقم (= ۶ می‌باشد. ریف (۱۹۸۹) ثبات درونی و اعتبار و پایایی پرسش‌نامه حاضر را مطلوب گزارش کرده است. بیانی و همکاران (۲۰۰۸) همبستگی نمرات پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی با نمرات پرسش‌نامه رضایت از زندگی و پرسش‌نامه حرمت خود روزنبرگ را به ترتیب ۰/۴۷، ۰/۵۸ و ۰/۴۶ گزارش کرده‌اند، به علاوه در پژوهش آنها نتایج بررسی اعتبار از طریق بازآزمایی در مدت زمان ۲ ماه برای نمره کل برابر ۰/۸۲ و برای هر یک از خرده‌مقیاس‌های خود‌پیروی، تسلط محیطی، رشد شخصی، رابطه مثبت با دیگران، هدف در زندگی و پذیرش خود به ترتیب ۰/۷۸، ۰/۷۷، ۰/۷۸، ۰/۷۷، ۰/۷۰ و ۰/۷۱ گزارش شده است. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ کل این پرسش‌نامه ۰/۸۸ و برای هر یک از خرده‌مقیاس‌های خود‌پیروی، تسلط محیطی، رشد شخصی، رابطه مثبت با دیگران، هدف در زندگی و پذیرش خود به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۷۹، ۰/۸۰، ۰/۸۱، ۰/۷۳ و ۰/۷۶ به دست آمد.

مقیاس رضایت از زندگی^۲ (SWLS): این مقیاس توسط داینر^۳ و همکاران (۱۹۸۵) برای اندازه‌گیری میزان رضایت از زندگی طراحی و تدوین شده است. این مقیاس ابزاری ۵ ماده‌ای است که به صورت طیف لیکرتی ۷ امتیازی که نمره یک برابر با کاملاً مخالف، نمره دو برابر با مخالف، نمره سه برابر با تقریباً مخالف، نمره چهار برابر با نه مخالف نه موافق، نمره پنج برابر با تقریباً موافق، نمره شش برابر با موافق، نمره هفت برابر با کاملاً موافق است. امتیاز کلی این مقیاس با جمع پاسخ‌ها محاسبه شده و دامنه آن بین ۵ تا ۳۵ می‌باشد. امتیاز بالاتر شاخص سطوح رضایتمندی بیشتر از زندگی است. داینر و همکاران (۱۹۸۵) همسانی درونی ۰/۸۷ را برای این مقیاس گزارش نمودند. در مطالعه اعتبار همزمان از طریق همبستگی با ۱۰ مقیاس دیگر که بهزیستی روانی را می‌سنجیده‌اند نشان داد که هر یک از این مقیاس‌ها با مقیاس رضایت از زندگی دارای ضریب همبستگی ۰/۵۰ یا بالاتر بودند. اعتبار افتراقی مطالعات مختلف نشان داده است که همبستگی پایینی بین مقیاس رضایت از زندگی و مقیاس عاطفی بودن منفی و مثبت وجود دارد بیانی و همکاران (۲۰۰۸). اعتبار مقیاس رضایت از زندگی را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۳ و با روش بازآزمایی ۰/۶۹ گزارش کردند، همچنین اعتبار سازه مقیاس رضایت از زندگی از طریق اعتبار همگرا با پرسش‌نامه شادکامی آکسفورد و پرسش‌نامه افسردگی بک به ترتیب همبستگی مثبت و منفی نشان داد. در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ این مقیاس ۰/۸۶ به دست آمد.

پرسش‌نامه راه‌حل محور^۴ (SBI): این پرسش‌نامه توسط گرنت و همکاران (۲۰۱۲) برای ارزیابی ذهنیت راه‌حل محور و تمایز آن از ذهنیت مشکل محور طراحی شده است. پرسش‌نامه راه‌حل محور (SFI) برای سنجش سازه کلی ذهنیت راه‌حل محور می‌باشد که ریشه در چارچوب نظری درمان فشرده راه‌حل محور (SFBT) دارد. این پرسش‌نامه شامل ۱۲ گویه و سه خرده‌مقیاس است. عدم درگیری با مشکل (سنجش توانایی فرد در تمرکز بر راه‌حل‌ها به جای تمرکز بر مشکلات)، جهت‌گیری هدف (سنجش تمایل فرد به تعیین اهداف مشخص و حرکت به سوی آن‌ها)، فعال‌سازی منابع (سنجش توانایی فرد در شناسایی و استفاده از منابع شخصی و محیطی برای حل مسائل). این خرده‌مقیاس‌ها بر اساس اصول درمان راه‌حل محور طراحی شده‌اند که بر تمرکز بر راه‌حل‌ها، هدف‌گذاری، و استفاده از منابع موجود تأکید دارد. پرسش‌نامه بر اساس یک مدل مفهومی سه‌عاملی طراحی شده است، به‌طوری‌که هر خرده‌مقیاس توسط گویه‌های مربوطه سنجیده می‌شود و سه خرده‌مقیاس با هم، سازه کلی جهت‌گیری راه‌حل محور را تشکیل می‌دهند. پرسش‌نامه از یک طیف لیکرتی ۶ گزینه‌ای (کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۶) برای پاسخگویی

1. Psychological Wellbeing Scale ryff

2. The satisfaction with life scale

3. Diener

4. Solution-Focused Inventory (SBI)

استفاده می‌کند. محدوده نمرات کسب شده در این پرسشنامه بین ۱۲ الی ۷۲ می‌باشد که نمره بیشتر در این مقیاس نشان‌دهنده ذهنیت راه‌حل محور و نمره پایین در این مقیاس نشان‌دهنده ذهنیت مشکل محور می‌باشد. همسانی درونی پرسشنامه توسط ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۴ و آزمون مجدد آن پس از ۱۶ هفته ۰/۸۴ گزارش شد (گرنٹ و همکاران، ۲۰۱۲). همچنین مدل طراحی شده در اعتباریابی اولیه پرسشنامه از برازش مطلوبی برخوردار بوده و بار عاملی تمامی گویه‌ها در تحلیل عاملی تأییدی مورد ارزیابی قرار گرفته و مطلوب گزارش شد (گرنٹ و همکاران، ۲۰۱۲). علاوه بر این اعتبار همزمان SBI با پرسشنامه‌های بهزیستی روان‌شناختی، رضایت از زندگی و سرسختی روان‌شناختی بررسی شد که همبستگی میان نمرات این پرسشنامه‌ها مثبت گزارش شد و همچنین همبستگی SBI با پرسشنامه استرس، اضطراب و افسردگی منفی به دست آمد (گرنٹ و همکاران، ۲۰۱۲).

جدول ۱. گویه‌های پرسشنامه راه‌حل محور

گویه‌ها
خرده مقیاس عدم درگیری با مشکل
۱. تمایل دارم زمان خود را بیشتر صرف تجزیه و تحلیل مشکلاتم کنم تا اینکه روی راه‌حل‌های ممکن وقت بگذارم. (-)
۲. تمایل دارم غرق در فکر کردن به مشکلات شوم. (-)
۴. من تمایل به تمرکز روی موارد منفی دارم. (-)
۵. من در توجه کردن به نکات مثبت زندگی‌ام خوب عمل نمی‌کنم. (-)
خرده مقیاس جهت‌گیری هدف
۹. من اهدافم را تصور می‌کنم و سپس برای رسیدن به آنها تلاش می‌کنم. (+)
۱۰. خودم را در مسیر رسیدن به اهدافم نگه می‌دارم. (+)
۱۱. من در ایجاد برنامه‌های اجرایی برای رسیدن به اهدافم بسیار خوب عمل می‌کنم. (+)
۱۲. همیشه به اهدافم می‌رسم. (+)
خرده مقیاس فعال‌سازی منابع
۳. همیشه برای هر مشکلی راه‌حلی وجود دارد. (+)
۶. همیشه منابع کافی برای حل یک مشکل وجود دارد، فقط باید بدانید کجا دنبالش بگردید. (+)
۷. بیشتر مردم منعطف‌تر از آن چیزی هستند که تصور می‌کنند. (+)
۸. ناکامی‌ها فرصتی واقعی برای تبدیل شکست به موفقیت هستند. (+)
علامت منفی در مقابل گویه‌ها، نشان‌دهنده نمره‌گذاری معکوس در فرایند تحلیل می‌باشد.

یافته‌ها

تحلیل داده‌ها در این پژوهش در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی انجام شد. در بخش توصیفی از میانگین و انحراف استاندارد جهت توصیف نمونه مطالعه حاضر انجام شد. جدول ۲ ویژگی‌های جمعیت شناختی پژوهش حاضر را نشان می‌دهد که شامل ۲۶۳ نفر از دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی می‌باشد که از این تعداد ۱۴۰ نفر دختر و ۱۲۳ نفر پسر می‌باشد. همچنین دانشجویان حاضر در این پژوهش تعداد ۱۴۰ نفر مشغول به تحصیل در مقطع کارشناسی، ۱۱۱ کارشناسی ارشد و ۱۲ دکترا بودند.

جدول ۲. ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه‌های مورد بررسی

متغیرها	گروه	تعداد	درصد
جنسیت	زن	۱۴۰	۵۳/۲
	مرد	۱۲۳	۴۶/۸
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۱۴۰	۵۳/۲
	کارشناسی ارشد	۱۱۱	۴۲/۲
	دکتری	۱۲	۴/۶

در پژوهش حاضر برای بررسی اعتبار پرسشنامه راه‌حل محور از دو روش تحلیل اکتشافی و عاملی استفاده شد. در ابتدا داده‌ها به صورت تصادفی به دو بخش تقسیم و در بخش اول تحلیل عاملی اکتشافی و بخش دوم تحلیل عاملی تأییدی اجرا شد که در ادامه نتایج آن گزارش شده است.

تحلیل عاملی اکتشافی

جدول (۱) آزمون کایر - میر - الکین و آزمون کرویت بارتلت

مقادیر	شاخص‌ها
آزمون کفایت حجم نمونه کایر - میر - الکین	۰/۸۶
آزمون کرویت بارتلت	۷۶۹/۴۷۵
درجه آزادی	۶۸
سطح معناداری	۰/۰۰۱

تحلیل عاملی اکتشافی برای پرسشنامه راه‌حل محور مشتمل بر ۱۲ گویه انجام گرفت. نتایج تحلیل مولفه‌های اصلی نشان داد که مقدار کفایت نمونه‌گیری کایر - میر - الکین^۱ برابر با ۰/۸۶ و آزمون کرویت بارتلت^۲ برابر با ۷۶۹/۴۷۵ است که در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار است. بنابراین با توجه به بالا بودن مقدار KMO و معنی‌دار بودن آزمون کرویت بارتلت، ماتریس همبستگی و حجم نمونه برای انجام تحلیل عاملی اکتشافی مناسب است. در ادامه، ابعاد شناسایی شده در پرسشنامه، مقادیر ویژه و واریانس تبیین شده توسط هر عامل ارائه شده است.

جدول (۲) واریانس کل تبیین شده

سؤال‌ها	درصد تجمعی	درصد واریانس	مقادیر ویژه اولیه
۱	۳۴/۱۷۷	۳۴/۱۷۷	۳/۹۷۶
۲	۴۷/۵۳۴	۱۳/۳۵۷	۱/۴۲۳
۳	۵۱/۶۷۸	۴/۱۴۴	۱/۵۴۳

^۱. Kaiser-Meyer-Oklın

^۲. Bartlett's test of sphericity

براساس جدول (۲)، برای انجام تحلیل عاملی از روش تحلیل مولفه‌های اصلی و چرخش وارمیکس استفاده شد. مشخصه‌های آماری نشان داد که ارزش ویژه سه عامل بزرگ‌تر از یک است و مجموع این عوامل می‌تواند در حدود ۵۱ درصد از واریانس کل ذهنیت راه‌حل‌محور را تبیین نمایند.

جدول (۳) ماتریس ابعاد چرخش یافته

سؤال ها	ابعاد تعیین شده در پرسشنامه		
	عامل ها	عدم درگیری با مشکل	جهت‌گیری هدف
سؤال ۱	۰/۷۴		
سؤال ۲	۰/۶۵		
سؤال ۳	۰/۳۵		
سؤال ۴	۰/۵۴		
سؤال ۵	۰/۴۴		
سؤال ۶	۰/۸۷		
سؤال ۷	۰/۶۳		
سؤال ۸	۰/۴۹		
سؤال ۹	۰/۷۸		
سؤال ۱۰	۰/۸۲		
سؤال ۱۱	۰/۷۴		
سؤال ۱۲	۰/۶۱		

بر اساس جدول (۳)، نتایج تحلیل اکتشافی نشان داد که بار عاملی گویه‌های پرسشنامه بالاتر از ۰/۳ بود و بنابراین همگی در پرسشنامه حفظ شدند (هومن، ۲۰۰۵). بر این اساس، سه عامل کشف شده در پرسشنامه راه‌حل‌محور هر کدام دارای سه گویه بود که بارهای عاملی آنها در جدول (۳) نشان داده شده است. با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان بیان کرد سه عامل کشف شده مطابق با پرسشنامه اصلی (گرت و همکاران، ۲۰۱۰) می‌باشد.

تحلیل عاملی تأییدی

در این مطالعه جهت بررسی اعتبار سازه پرسش‌نامه راه‌حل محور از تحلیل عاملی تأییدی با روش حداقل مربعات جزئی وزن‌دار^۱ (WLSMV) در نرم‌افزار AMOS نسخه ۲۴ استفاده شد. WLSMV به‌طور خاص برای داده‌های رتبه‌ای طراحی شده و با استفاده از ماتریس همبستگی پلی‌کوریک، حتی در نمونه‌های با توزیع غیرنرمال، برآوردهای دقیق‌تری ارائه می‌دهد (فلورا و کوران^۲، ۲۰۰۴). این روش نیازی به فرض نرمال بودن داده‌ها ندارد و در مطالعات روان‌سنجی با داده‌های رتبه‌ای توصیه می‌شود (لی^۳، ۲۰۱۶). با اجرای تحلیل عاملی تأییدی، شاخص‌های برازش مدل محاسبه شدند؛ شاخص‌های محاسبه شده عبارت بودند از مجذور کای، شاخص برازندگی مقایسه‌ای^۴ (CFI)، شاخص نیکویی برازش^۵ (GFI)،

1. Weighted Least Squares Mean and Variance adjusted

2. Flora & Curran

3. Li

4. Comparative Fit Index (CFI)

5. Goodness of Fit Index (GFI)

شاخص نیکویی برازش تعدیل شده^۱ (AGFI) و شاخص‌های برازندگی ریشه واریانس خطای تقریب^۲ (RMSEA) (هو و بنتلر^۳، ۱۹۹۹). درباره شاخص‌های برازش، توجه به شاخص‌هایی معطوف بوده است که کمتر از حجم نمونه تأثیر می‌پذیرند (کلاین، ۲۰۲۳). شاخص برازندگی تطبیقی بین ۰/۷۰ تا ۰/۹۰ پذیرفتنی تلقی می‌شود (کلاین، ۲۰۲۳). متخصصان مقدار مساوی و یا کمتر از ۰/۰۵ برای ریشه واریانس خطای تقریب، مقدار مساوی یا بالاتر از ۰/۹۶ برای شاخص برازندگی مقایسه‌ای، مقدار مساوی یا کمتر از ۰/۰۷ برای ریشه استاندارد واریانس پس‌ماند، نشان‌دهنده برازندگی مطلوب مدل است (جورسکاگ^۴، ۲۰۰۶). از سوی دیگر اگر شاخص‌های برازندگی مقایسه‌ای، نیکویی برازش و نیکویی برازش تعدیل شده بزرگ‌تر از ۰/۹۰ و شاخص‌های ریشه واریانس خطای تقریب و ریشه واریانس پس‌ماند کوچک‌تر از ۰/۰۵ باشد، نشان‌دهنده برازش مطلوب مدل است (برکلر^۵، ۱۹۹۰).

در این پژوهش از معیار آلفای کرونباخ برای بررسی همسانی درونی کل پرسش‌نامه راه‌حل محور و سه خرده مقیاس آن استفاده شد. مقدار آلفای کرونباخ کل و هر یک از خرده مقیاس‌های عدم درگیری با مشکل، جهت‌گیری هدف و فعال‌سازی منابع به ترتیب، ۰/۷۷، ۰/۴۶، ۰/۷۹ و ۰/۶۳ به دست آمد. یافته‌های جدول ۳ پایایی کل خوب پرسش‌نامه و پایایی نسبی خرده مقیاس‌ها را نشان می‌دهد. نتایج حاصل از بررسی همسانی درونی خرده مقیاس‌ها نشان می‌دهد که خرده مقیاس عدم درگیری با مشکل و فعال‌سازی منابع از پایایی نسبی برخوردار بوده و توصیه می‌شود در استفاده از نمرات این خرده مقیاس‌ها دقت و ملاحظه به عمل آید. از سوی دیگر با توجه به اطلاعات جدول ۲ درمی‌یابیم، همبستگی اکثر گویه‌ها با نمره کل پرسش‌نامه در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

جدول ۳. شاخص‌های آماری و ضرایب همبستگی اصلاح شده کل با گویه‌های پرسش‌نامه راه‌حل محور

گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب همبستگی اصلاح شده با نمره کل
۱	۳/۵۵	۱/۳۷۵	*۰/۵۹۸
۲	۳/۶۵	۱/۴۶۵	*۰/۶۴۵
۳	۴/۲۵	۱/۶۸۷	*۰/۵۴۳
۴	۳/۴۵	۱/۵۲۶	*۰/۲۳۴
۵	۳/۴۵	۱/۸۴۳	*۰/۵۶۲
۶	۴/۳۴	۱/۳۵۴	*۰/۶۱۳
۷	۴/۱۴	۱/۲۵۴	*۰/۳۵۴
۸	۴/۵۳	۱/۴۶۵	*۰/۵۴۳
۹	۴/۶۵	۱/۱۵۴	*۰/۴۷۶
۱۰	۴/۶	۱/۲۷۲	*۰/۸۶۵
۱۱	۴/۵۰	۱/۷۸۷	*۰/۶۲۵
۱۲	۳/۷۴	۱/۴۴۴	*۰/۷۵۱

* ضرایب همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنادار هستند

جهت بررسی اعتبار همگرا پرسش‌نامه راه‌حل محور، همبستگی نمرات این پرسش‌نامه با دو پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی ریف و رضایت از زندگی داینر محاسبه شد که نتایج جدول ۴ نشان‌دهنده رابطه مثبت میان متغیرها می‌باشد.

۱. Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)

۲. Root Mean Square Error of approximation (RMSEA)

۳. Hu & Bentler

۴. Jöreskog

۵. Breckler

جدول ۴. همبستگی پرسش‌نامه راه‌حل محور با بهزیستی روان‌شناختی و رضایت از زندگی

متغیرها	۱	۲	۳
ساخت راه‌حل	۱		
بهزیستی روان‌شناختی	*۰/۷۱	۱	
رضایت از زندگی	*۰/۵۹۷	*۰/۶۴	۱

*p ≤ ۰/۰۱

جدول ۵ نشان‌دهنده مقدار مطلوب شاخص‌های RMSEA، GFI، CFI و AGFI می‌باشد که بیانگر برازش مطلوب مدل پیشنهادی پرسشنامه راه‌حل محور می‌باشد.

جدول ۵. شاخص‌های برازش مدل پرسش‌نامه راه‌حل محور (n = ۲۶۳)

مدل	X ²	Df	X ² /df	CFI	RMSEA	SRMR	GFI	AGFI	TLI	CR	AVE	p
سه عاملی	۵۷/۴۱۷	۳۲	۱/۷۹۴	۰/۹۴۷	۰/۰۴۸	۰/۰۸۱	۰/۹۳	۰/۹۴۷	۰/۹۷	۰/۸۱	۰/۶۵	۰/۰۰۵

همان‌گونه که در جدول ۶ گزارش شده است بار عاملی همه گویه‌ها به جز گویه شماره ۳ مطلوب و مناسب است. بارعاملی تمامی گویه‌ها در بازه ۰/۱۱۶ تا ۰/۸۷۶ می‌باشد که متعلق به بزرگ‌ترین گویه پرسش‌نامه یعنی گویه شماره ۶ است. بار عاملی گویه ۳ (۰/۱۱۶) پایین‌تر از حد مطلوب است، اما به دلیل اهمیت فرهنگی و بازتاب‌دهندگی باورهایمانند درماندگی آموخته‌شده در جامعه ایرانی، این گویه در مدل حفظ شد (گرین و همکاران، ۲۰۲۳؛ سلیگمن، ۱۹۷۵). مدل نهایی پرسش‌نامه راه‌حل محور دارای ۱۲ گویه خواهد بود.

جدول ۶. بارهای عاملی سؤالات پرسش‌نامه راه‌حل محور

آیتم	سؤالات	بار عاملی
۱	تمایل دارم زمان خود را بیشتر صرف تجزیه و تحلیل مشکلاتم کنم تا اینکه روی راه‌حل‌های ممکن وقت بگذارم.	۰/۵۶۸
۲	تمایل دارم غرق در فکر کردن به مشکلات شوم.	۰/۴۹۸
۳	همیشه برای هر مشکلی راه‌حلی وجود دارد.	۰/۱۱۳
۴	من تمایل به تمرکز روی موارد منفی دارم.	۰/۶۷۴
۵	من در توجه کردن به نکات مثبت زندگی‌ام خوب عمل نمی‌کنم.	۰/۷۶۲
۶	همیشه منابع کافی برای حل یک مشکل وجود دارد، فقط باید بدانید کجا دنبالش بگردید.	۰/۷۸۵
۷	بیشتر مردم منعطف‌تر از آن چیزی هستند که تصور می‌کنند	۰/۶۹۴
۸	ناکامی‌ها فرصتی واقعی برای تبدیل شکست به موفقیت هستند.	۰/۸۸۹
۹	من اهدافم را تصور می‌کنم و سپس برای رسیدن به آنها تلاش می‌کنم.	۰/۷۵۵
۱۰	من خودم را در مسیر رسیدن به اهدافم نگه می‌دارم.	۰/۶۲۷
۱۱	من در ایجاد برنامه‌های اجرایی برای رسیدن به اهدافم بسیار خوب عمل می‌کنم.	۰/۴۸۴
۱۲	من همیشه به اهدافم می‌رسم.	۰/۶۹۱

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهشگران مطالعات زیادی در حوزه اثربخشی و نحوه عملکرد درمان فشرده راه‌حل محور انجام داده‌اند. با توجه به رشد روزافزون پژوهش‌های حوزه درمان فشرده راه‌حل محور وجود یک ابزار معتبر جهت سنجش میزان تغییرات ذهنیت راه‌حل محور افراد ضروری به نظر می‌رسد. لذا، طراحی، تدوین ترجمه و اعتباریابی پرسشنامه‌ای معتبر جهت ارزیابی ذهنیت راه‌حل محور افراد برای همه پژوهشگران این حوزه و درمانگران راه‌حل محور

از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بنابراین مطالعه حاضر به عنوان یک پژوهش روش‌شناختی با هدف بررسی اعتبار و پایایی پرسش‌نامه راهحل محور (SFI) بر روی دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی انجام شد. بر اساس یافته‌های مطالعه، ابزار مذکور از ویژگی‌های روان‌سنجی و آماری مناسبی برای سنجش ذهنیت راهحل محور برخوردار است. بررسی همسانی درونی نشان داد ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه ۰/۷۷ می‌باشد که بسیار مطلوب است اما برای سه خرده مقیاس عدم درگیری با مشکل، جهت‌گیری هدف و فعال‌سازی منابع به ترتیب مقادیر ۰/۴۶، ۰/۷۹ و ۰/۶۳ به دست آمد که نشان‌دهنده همسانی درونی ضعیف تا مطلوب است. نتایج پژوهش نشان داد که نمرات پرسش‌نامه راهحل محور از ساختار عاملی تأییدی مناسبی برخوردار است و به جز یک گویه هم گویه‌ها از بارعاملی مطلوبی برخوردار هستند و آن گویه هم به دلیل اهمیت فرهنگی و بازتاب‌دهندگی باورهای مانند درماندگی آموخته‌شده در جامعه ایرانی، این گویه در مدل حفظ شد (گرین و همکاران، ۲۰۲۳؛ سلیگمن، ۱۹۷۵). این یافته‌ها با یافته‌های گرنه و همکاران (۲۰۱۲) و کاراهان و هامارتا (۲۰۲۰) در دیگر پژوهش‌ها همسو و هماهنگ است. در بررسی اعتبار پرسش‌نامه راهحل محور همبستگی بین این پرسش‌نامه با دو پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی و رضایت از زندگی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج گویای این بود که همبستگی مثبت و معناداری میان نمرات پرسش‌نامه راهحل محور با هر دو پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی و رضایت از زندگی برقرار است. با حصول این یافته‌ها اعتبار پرسش‌نامه راهحل محور به تأیید می‌رسد زیرا بهزیستی روان‌شناختی و رضایت از زندگی به عنوان ابعاد مثبت سلامت روان مطرح بوده و در کنار سلامت جسمانی مفهوم کلی سلامت را تشکیل می‌دهند. این نتایج استفاده از پرسش‌نامه راهحل محور به عنوان ابزاری برای ارزیابی ذهنیت راهحل محور را تأیید می‌کند. بسیاری از مردم از ذهنیت مسئله‌محور برخوردار هستند که تمرکز دائم بر مشکلات و ریشه‌یابی آن را تشویق می‌کند، این نوع تفکر نه تنها آنها را به راهحل نمی‌رساند بلکه به مشکلات جدید می‌رساند از همین جهت در نقطه مقابل این نوع از تفکر ذهنیت راهحل محور وجود دارد که به جای کشف و حل کردن مشکلات به دنبال شناسایی منابع، توانمندی‌ها و ساخت راهحل‌های سالم، منطقی و عملی می‌باشد (گرنه و کاوانا، ۲۰۱۸). افراد دارای ذهنیت راهحل محور دائماً بجای جستجو مشکلات و ریشه و علت آنها به دنبال راه‌های در دسترس هستند تا بتوانند شرایط زندگی خود را به آینده ترجیحی خویش نزدیک کنند از همین جهت منطقی به نظر می‌رسد که این دسته از افراد در مقایسه با افراد دارای ذهنیت مسئله‌محور بیشتر به دنبال افزایش کیفیت زندگی خود هستند که به تبع آن رضایت از زندگی بیشتری را گزارش می‌دهند. از سوی دیگر افزایش رضایت از زندگی برابر است با تجربه هیجانات مثبت و بهزیستی روان‌شناختی بیشتر که خود دلیلی بر نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر می‌باشد.

محدودیت و پیشنهادات

پژوهشگران در مطالعه حاضر با محدودیت‌های مختلفی از جمله استفاده از ابزارهای خودگزارشی مواجه بودند چرا که نتایج به دست آمده از ابزارهای خودگزارشی وابسته به هیجانات و احساسات فرد در لحظه پاسخگویی می‌باشد. از سوی دیگر نمونه پژوهش حاضر شامل دانشجویان بود که از لحاظ تحصیلات و وضعیت جمعیت شناختی در وضعیت مشخصی حضور دارند. از همین جهت پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی پرسش‌نامه راهحل محور بر روی جوامع بالینی نیز اعتباریابی شود و رابطه ذهنیت راهحل محور را با سایر متغیرهای روان‌شناختی از جمله انعطاف-پذیری شناختی، روابط بین فردی و همچنین باورهای خودکارآمدی بررسی شود.

تقدیر و تشکر

بدینوسیله از تمامی اساتید و دانشجویانی که ما را در این پژوهش یاری کردند، سپاسگزاری می‌شود.

References

- Atadokht, A., Mehneh, A. M., Yaghubi, M., & Khani, Y. (2025). Journal of Research in Behavioral Sciences Year 2025, Volume 23, Issue.
- Atadokht, A., Yaghubi, M., & Khani, Y. (2025). Predicting Interpersonal Relationship Quality Based on Cognitive Flexibility with the Mediating Role of Solution-Building Mindset in Students with Symptoms of Depression. *Journal of Research in Behavioural Sciences*, 23(1), 192-203.
- Bayani, A. A., Koocheky, A. M., & Goodarzi, H. (2007). The reliability and validity of the satisfaction with life scale.
- Bayani, A. A., Mohammad Koochekya, A., & Bayani, A. Reliability and Validity of Ryff's Psychological Well-being Scales. *IJPCP* 2008; 14 (2): 146-151.
- Bradley, P. D., Bergen, L. P., Ginter, E. J., Williams, L. M., & Scalise, J. J. (2010). A survey of North American marriage and family therapy practitioners: A role delineation study. *The American Journal of Family Therapy*, 38(4), 281-291.
- Breckler, S. J. (1990). Applications of covariance structure modeling in psychology: Cause for concern?. *Psychological bulletin*, 107(2), 260.
- Chen, H., Zhou, M., Han, L., Manoharasetty, A., Yu, Z., & Luo, H. (2024). Efficacy and executive function of solution-focused brief therapy on adolescent depression. *Frontiers in Psychiatry*, 15, 1246986.
- De Shazer, S. T. E. V. E. (1984). The death of resistance. *Family process*, 23(1), 11-17.
- De Shazer, S., Dolan, Y., Korman, H., Trepper, T., McCollum, E., & Berg, I. K. (2021). *More than miracles: The state of the art of solution-focused brief therapy*. Routledge.
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of personality assessment*, 49(1), 71-75.
- Flora, D. B., & Curran, P. J. (2004). An empirical evaluation of alternative methods of estimation for confirmatory factor analysis with ordinal data. *Psychological methods*, 9(4), 466.
- Gingerich, W. J., & Peterson, L. T. (2013). Effectiveness of solution-focused brief therapy: A systematic qualitative review of controlled outcome studies. *Research on social work practice*, 23(3), 266-283.
- Grant, A. M., & Cavanagh, M. J. (2018). The solution-focused approach to coaching. *The complete handbook of coaching*, 35-51.
- Grant, A. M., Cavanagh, M. J., Kleitman, S., Spence, G., Lakota, M., & Yu, N. (2012). Development and validation of the solution-focused inventory. *The Journal of positive psychology*, 7(4), 334-348.
- Green, S., Lee, J., & Kim, H. (2023). Cultural influences on psychometric assessment: Challenges in adapting solution-focused tools for non-Western populations. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 54(3), 321-339.
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural equation modeling: a multidisciplinary journal*, 6(1), 1-55.
- Iveson, C., George, E., & Ratner, H. (2012). *Brief coaching: A solution focused approach*. Routledge.
- Jöreskog, K. G., Sörbom, D., & Wallentin, F. Y. (2006). Latent variable scores and observational residuals. Retrieved June, 7, 2009.
- Karahan, F. Ş., & Hamarta, E. (2020). The relationship between solution-focused thinking, depression, anxiety, stress and psychology well-being among university students. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 10(59), 649-660.
- Karimi, A., Hosseini, M., & Rahimi, S. (2025). The role of demographic factors in psychological well-being among Iranian university students. *Iranian Journal of Psychology*, 21(2), 45-60.
- Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications.
- Li, C. H. (2016). Confirmatory factor analysis with ordinal data: Comparing robust maximum likelihood and diagonally weighted least squares. *Behavior research methods*, 48, 936-949.
- McKergow, M., & Jackson, P. Z. (2005). An introduction to solutions focused coaching, consulting and facilitation [Audio book-CD]. *Cheltenham: Solutions Books. Meadows, SO, Brown, JS, & Elder, GH (2006). Depressive symptoms, stress, and support: Gendered trajectories from adolescence to young adulthood. Journal of Youth and Adolescence*, 35, 89-99.
- Mehneh, A. M., Yaghubi, M., Atadokht, A., Jafari, M. S., & Jordan, S. (2024). The Translation and Validation of Solution Building Inventory in Iran. *Journal of Solution Focused Practices*, 8(2).

- Mollaei Mehneh, A. , Talebi, S. , Babaei, M. , Yaghubi, M. and Atadokht, A. (2025). Predicting the Achievement Motivation of College Students based on the level of Self-awareness with the mediating role of Solution-Building Mindset. *Preventive Counseling*, 6(2), -.
- Roeden, J. M., Maaskant, M. A., Bannink, F. P., & Curfs, L. M. (2011). Solution-focused brief therapy with people with mild intellectual disabilities: A case series. *Journal of Policy and Practice in Intellectual Disabilities*, 8(4), 247-255.
- Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of personality and social psychology*, 69(4), 719.
- Seligman, M. E. P. (1975). *Helplessness: On Depression, Development, and Death*. San Francisco: W. H. Freeman.
- Smalle, M., Brown, T., & Lee, S. (2020). Solution-focused brief therapy in educational settings: Enhancing academic resilience among university students. *Journal of Educational Psychology*, 112(5), 987-1002.
- Smock, S. A., McCollum, E. E., & Stevenson, M. L. (2010). The development of the solution building inventory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 36(4), 499-510.
- Yaghubi, M. , Babaei, M. , Eyvazzade Gharaje, H. , Mollaie Mehneh, A. and Atadokht, A. (2025). The mediating role of solution-building mindset in predicting self-control based on spiritual intelligence in students (Case Study: Mohaghegh Ardabili University). *Culture in Islamic University*, 15(55), 159-178.

پیوست

لطفاً به موارد زیر پاسخ دهید.

۱ = کاملاً مخالفم؛ ۲ = مخالفم؛ ۳ = کمی مخالفم؛ ۴ = کمی موافقم؛ ۵ = موافقم؛ ۶ = کاملاً موافقم

جدول ۷. نسخه فارسی پرسشنامه راه حل محور (SFI)

۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱. تمایل دارم زمان خود را بیشتر صرف تجزیه و تحلیل مشکلاتم کنم تا اینکه روی راه حل‌های ممکن وقت بگذارم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۲. تمایل دارم غرق در فکر کردن به مشکلات شوم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳. همیشه برای هر مشکلی راه‌حلی وجود دارد.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۴. من تمایل به تمرکز روی موارد منفی دارم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۵. من در توجه کردن به نکات مثبت زندگی‌ام خوب عمل نمی‌کنم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۶. همیشه منابع کافی برای حل یک مشکل وجود دارد، فقط باید بدانید کجا دنبالش بگردید.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۷. بیشتر مردم منعطف‌تر از آن چیزی هستند که تصور می‌کنند
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۸. ناکامی‌ها فرصتی واقعی برای تبدیل شکست به موفقیت هستند.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۹. من اهدافم را تصور می‌کنم و سپس برای رسیدن به آنها تلاش می‌کنم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۰. من خودم را در مسیر رسیدن به اهدافم نگه می‌دارم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۱. من در ایجاد برنامه‌های اجرایی برای رسیدن به اهدافم بسیار خوب عمل می‌کنم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۱۲. من همیشه به اهدافم می‌رسم.